

рейтингових оцінок. Зміст і призначення інших факторів полягають у формуванні сутності та відображенні специфіки рейтингової оцінки рівня життєздатності банку.

3. Певні запитання виникають при аналізі факторів безперервності виплат і проблемності кредитів. Очевидним є той факт, що при абстрагуванні від впливу зовнішніх джерел дія зазначених факторів фактично буде майже синхронною, оскільки неповернення кредитів автоматично обмежує можливості банків здійснювати виплати вкладникам. На нашу думку, варто було би розглянути можливість врахування фактору, який відображає динаміку зміни депозитного портфелю впродовж достатньо тривалого періоду, наприклад трьох років.

4. Склад факторів, їхня кількісна вага та діапазон присвоєння балів свідчать, що рівень життєздатності банку у значній мірі (через вплив факторів системного значення банку, достатності статутного капіталу і підтримки та ризику власників) визначається прямою залежністю від розміру банку та типу власника. Розглядувана методика орієнтується на те, що найбільш життєздатним є банк, кінцевим власником якого є уряди України або інших держав. У цьому сенсі цілком своєчасним і доречним є розгляд і прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності пов'язаних із банком осіб», що буде служити позитивним чинником життєздатності банків через підвищення відповідальності власників і топ-менеджменту банків за результати діяльності.

5. Переважна більшість публікацій та інтерв'ю щодо проблем банківського сектору особливо виділяють дві найбільш гострі – високий рівень проблемної заборгованості і низький рівень капіталізації банків. Водночас методика рейтингу життєздатності журналу Forbes (Україна) вплив достатності статутного капіталу на кінцеве значення рейтингу визначає з вагою фактору у 0,1, а частки прострочених кредитів – на найнижчому рівні із значенням вагового коефіцієнту 0,05. Такий стан справ свідчить про те, що рівень життєздатності банків у значній мірі формується за межами конкурентного ринкового середовища. Це у свою чергу потребує реальної деполітизації регулятора та суттєвого збільшення відкритості і прозорості всіх регуляторних заходів.

Андрій ФАЛЮТА

*к.е.н., доцент кафедри банківського і страхового бізнесу
Львівський національний університет імені Івана Франка*

ОСОБЛИВОСТІ ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Відповідно до діючого законодавства припинення діяльності суб'єкта господарювання здійснюється шляхом його реорганізації або ліквідації. Під реорганізацією банку (проводиться шляхом злиття, приєднання, виділення, поділу, перетворення організаційно-правової форми [2, ст. 2]) розуміють припинення банку як юридичної особи з переходом майна, коштів, прав та обов'язків до правонаступника. Під ліквідацією розуміють такий спосіб припинення банку, при якому на майбутнє неможлива будь-яка діяльність та його існування і який пов'язаний з ліквідацією його прав і майна, відсутністю правонаступника.

Суттєва відмінність між реорганізацією та ліквідацією полягає у тому, що при реорганізації має місце припинення функціонування банку в конкретній організаційно-правовій формі із заміною на нову, а при ліквідації – остаточне припинення будь-якої діяльності банку. При цьому, ліквідація передбачає припинення діяльності не банку як фінансової установи, а банку як юридичної особи, тобто банківська діяльність суб'єкта припиняється до початку його ліквідації. В обох випадках банк, що припиняється, більше не існуватиме.

Відповідно до ст. 26 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, банк може бути реорганізований за рішенням його власників. Така реорганізація здійснюється відповідно до “Положення про особливості реорганізації банку за рішенням його власників” Національного банку України (НБУ) [1], за умови надання попереднього дозволу НБУ на реорганізацію банку та затвердження НБУ плану реорганізації. У разі здійснення реорганізації за рішенням власників шляхом перетворення план реорганізації не складається.

Національний банк України не дає дозволу на реорганізацію банку у разі, якщо є достатні підстави вважати, що реорганізація загрожує інтересам вкладників та інших кредиторів і банк, створений у результаті реорганізації та/або банк, який не припиняється як юридична особа у результаті приєднання до нього або виділу з нього, не будуть відповідати вимогам щодо економічних нормативів їх діяльності, порядку реєстрації банків і ліцензування їхньої діяльності [2, ст. 27].

Банк у разі проведення реорганізації шляхом злиття, приєднання або перетворення складає передавальний акт, а у разі проведення реорганізації шляхом поділу або виділення складає розподільчий баланс. При цьому фінансова звітність банку, що реорганізовується, на дату складання акта/балансу перевіряється аудитором. Достовірність передавального акта/розподільчого балансу також має бути підтверджена аудитором [1]. Після затвердження передавального акта/розподільчого балансу учасниками банку, що реорганізовується, проводяться загальні збори банку- правонаступника. Статут банку- правонаступника має містити положення про правонаступництво щодо прав та обов'язків банку, що реорганізовується, які визначені в передавальному акті/розподільчому балансі.

Банки, які внаслідок реорганізації шляхом злиття, приєднання, поділу, виділення припиняють свою діяльність як юридичні особи, виключаються з Державного реєстру банків і втрачають ліцензію на здійснення банківських операцій. Банки – юридичні особи, створені в результаті реорганізації шляхом злиття, поділу, виділення, зобов'язані здійснити реєстрацію банку та отримати ліцензію на проведення банківських операцій в НБУ. При реорганізації банку шляхом приєднання, перетворення чи виділення зі зменшенням статутного капіталу банку, що реорганізовується, вносяться відповідні зміни до статуту банку- правонаступника чи банку, що реорганізовується.

Припинення банку може здійснюватися не тільки шляхом реорганізації, а й шляхом ліквідації. Відповідно до ст. 77 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, банк може бути ліквідований:

- 1) за рішенням власників банку;
- 2) у разі відкликання НБУ банківської ліцензії з власної ініціативи або за пропозицією Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО).

Власники банку мають право розпочати процедуру ліквідації банку за рішенням загальних зборів лише після надання на це згоди Національним банком України та за умови відкликання банківської ліцензії.

Ліквідаційний процес, за загальним правилом, передбачає здійснення наступних заходів:

1) орган/особа, який прийняв рішення про ліквідацію, встановлює порядок та визначає строки її проведення, а також строк для заяви претензій кредитором;

2) ліквідаційна комісія або інший орган, який проводить ліквідацію, вміщує в тих же друкованих органах, в яких публікувалося оголошення про реорганізацію чи ліквідацію господарської організації повідомлення про його ліквідацію та про порядок і строки заяви кредитором претензій, а явних (відомих) кредиторів повідомляє у письмовій формі;

3) одночасно ліквідаційна комісія вживає необхідних заходів щодо стягнення дебіторської заборгованості та виявлення вимог кредиторів;

4) ліквідаційна комісія оцінює майно суб'єкта господарювання, який ліквідується, і розраховується з кредитором, складає ліквідаційний баланс.

Ліквідація банку з ініціативи власників здійснюється в порядку, передбаченому законодавством про ліквідацію юридичних осіб, у разі якщо НБУ після отримання рішення власників про ліквідацію банку не виявив ознак, за якими цей банк може бути віднесено до категорії проблемного або неплатоспроможного. В іншому випадку НБУ та ФГВФО вживають щодо нього заходи оздоровлення. Віднесення банку до категорії неплатоспроможних, одним з наслідків може мати ліквідацію такого банку.

Національний банк України має право відкликати банківську ліцензію з власної ініціативи у разі, якщо [2, с. 77]:

1) виявлено, що документи, надані для отримання банківської ліцензії, містять недостовірну інформацію;

2) банк не виконав жодної банківської операції протягом року з дня отримання банківської ліцензії;

3) встановлено систематичне порушення банком законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, що створює загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів банку.

Рішення про відкликання у банку банківської ліцензії та ліквідацію банку НБУ приймає і за пропозицією ФГВФО. Це, відповідно до ст. 44 Закону України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб" НБУ зобов'язаний зробити протягом п'яти днів з дня отримання такої пропозиції. Після цього НБУ не пізніше дня, наступного за днем прийняття рішення, повідомляє про це банк та ФГВФО, який у день отримання рішення НБУ про ліквідацію банку набуває прав ліквідатора банку та розпочинає процедуру його ліквідації.

Не пізніше робочого дня, наступного за днем отримання рішення НБУ про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку, ФГВФО розміщує інформацію про це на своїй офіційній сторінці в Інтернет. Він також розміщує інформацію про ліквідацію банку у газетах "Урядовий кур'єр" та "Голос України", а також в усіх приміщеннях банку, в яких здійснюється обслуговування клієнтів. Це здійснюється не пізніше ніж через сім днів з дня прийняття рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку [3, с. 45].

Протягом 30 днів з дня опублікування відомостей про відкликання банківської ліцензії, ліквідацію банку кредитори мають право заявити уповноваженій особі ФГВФО про свої вимоги до банку. При цьому вимоги фізичних осіб-вкладників у межах гарантованої ФГВФО суми відшкодування за вкладами (200 тис грн [3, с. 26]) не заявляються.

Відповідно до Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” ліквідація банку повинна бути завершена не пізніше одного року з дня прийняття рішення про ліквідацію банку. При цьому ФГВФО має право прийняти рішення про продовження ліквідації банку на строк до одного року, а системно важливих банків - на строк до двох років з можливістю повторного продовження на строк до одного року.

За результатами проведення ліквідації банку уповноважена особа ФГВФО складає ліквідаційний баланс та звіт, які затверджуються Фондом гарантування вкладів фізичних осіб. На основі них Національний банк України вносить запис про ліквідацію банку до Державного реєстру банків. Процедура ліквідації банку вважається завершеною, а банк – ліквідованим з моменту внесення запису про це до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців [2; 3].

Список літератури:

1. Положення про особливості реорганізації банку за рішенням його власників [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 27 червня 2008 року №189; зі змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0845-08>
2. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 07 грудня 2000 року №2121-III ; зі змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
3. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс] : Закон України від 23 лютого 2012 року №4452-VI; зі змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
4. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : Верховна рада України від 16 січня 2003 року №435-IV; зі змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Іван ФІЛЬВАРОЧНИЙ

*студент факультету банківського бізнесу
Тернопільський національний економічний університет*

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викладач Тимків А.О.

ДЕВАЛЬВАЦІЯ ГРИВНІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах плаваючого валютного курсу не відбувається прямого офіційного призначення вартості національної валюти. Центральний банк може лише непрямыми методами (валютними інтервенціями) змінювати курс. У цих умовах девальвація буде не результатом прийняття офіційного документа, а результатом зміни вартості валюти під впливом ринкових механізмів.

Сьогодні можна констатувати той факт, що відбувається стрімке скорочення золотовалютних резервів Національного банку України, загальна оцінка яких становить приблизно 23 млрд. доларів, що відповідає чотирирічному мінімуму. Крім того, достовірно невідомо, яка саме сума з 23 млрд доларів знаходиться у валюті, тобто у грошах, які є швидко ліквідними і якими можна користуватися при валютних інтервенціях.

Нагадаємо, що девальвація – це зменшення золотого вмісту грошової одиниці чи зниження курсу національної валюти щодо золота, срібла, певної іноземної валюти. У сучасних умовах термін застосовується для ситуацій значного зниження курсу національної валюти відносно «твердих» валют (зазвичай, щодо долара США, євро, SDR). Девальвація розглядається як інструмент центральних банків з управління